

จุฬปณฺถกตฺเถร วตฺถุ มยา วุจฺจเตฯ

“อฏฺฐจาเนนปฺปมาเทนาคี อิมํ ฌมฺมเทศนํ สตฺถา เวพฺพเว
วิหรนฺโต จุฬปณฺถกตฺเถรํ อารพฺภ กเถสิ ฯ”

ธิดาเศรษฐีได้ทาสเป็นสามี

(หน้า ๗๔-๗๕ ราชคเห กिर - วสนฺภูจฺจานเมว คตา)

ราชคเห กिर ฌนเสฏฺฐจิกุลสฺส ธิดา วยปฺปตฺตกาเล มาตาปิตฺตฺหิ
สตฺตตฺถุมิกสฺส ปาสาทสฺส อฺปริตฺเล อติวีย รกฺขียมาณา โยพฺพน-
มทฺมตฺตตาย ปฺริสโลลา หุตฺวา อตฺตโน ทาเสเนว สทฺธิ สนฺถวํ
กตฺวา “อณฺเณปี เม อิทํ กมฺมํ ชาเนยฺยุนฺติ ภีตา เอวมาห “อมฺเหหิ
อิมสฺมึ จาเน น สกฺกา วสิตฺตํ, สเจ มม มาตาปิตโร อิมํ โทสํ
ชานิสฺสนฺติ, ขณฺฑาทาขณฺฑทิกํ มํ กริสฺสนฺติ; วิเทสํ คนฺตฺวา วสิสฺสามาติ ฯ
เต เคเห หตฺถสาร์ คเหตฺวา อุตฺตเรน ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา “ยตฺถ วา
ตตฺถ วา อณฺเณหิ อชานนฺภูจฺจันํ คนฺตฺวา วสิสฺสามาติ อฺโภปี อคมํสุ ฯ
เตสํ เอกสฺมึ จาเน วสนฺตानํ สํวสมนฺวาย ตสฺสา กุจฺฉิสฺมึ คพฺโภ
ปติฏฺฐาสิ ฯ सा कपुष्यप्रियाकामम् तेन सती मन्यते “कपुโ
मे प्रियाकं कौट, णातिपन्नरुविरहिते ज्ञाने कपुष्यज्ञानं नाम
อฺภินันฺปี อมฺหากํ ทฺกฺขาวหํ, กุลเคหเมว คจฺฉามาติ ฯ โส “สจฺจํ
ตตฺถ คมิสฺสามิ, ชีวิตํ เม นตฺถิตฺติ ภเยน “อชฺช คจฺฉาม เสว
คจฺฉามาติ ทิวเส อติกฺกาเมสิ ฯ सा जिनेति “อัย พาลโ อตฺตโน
โทสมนฺตตาย คนฺตํ น อฺสฺสหติ, มาตาปิตโร นาม เอกนฺตฺหิตา ว,
อัย คจฺฉตฺถ วา มา วา, อหํ คมิสฺสามิตี ฯ सा, ตสฺมึ केहा निकायन्ते,
केहप्रियां प्रीतिमाप्नुवा अत्तनो कुलधरकमन्यां अनन्तरके-

วาสนัน อารโจะตวา มคัค ปฏิปชชช ๕ โสปี ฌร อากนตวา ตั
 อทิสวา ปฏิวิสสเก ปุจฉิตวา “กุลฌร คตาคี สุตวา เวเคน
 อนุพนธิตวา อนุตรามคเค สมปาปุณิ ๕ ตสสาปี ตตเถว คพภวัญจัน
 อโหสิ ๕ โส “กั อิท ภทเทติ ปุจฉิ ๕ “สามิ เอโก ปุตโต ชาโตติ ๕
 “อิทานิ กั กริสสามาติ ๕ “ยสสตุถาย มยั กุลฌร คจเจยยาม, ตั
 กम्म อนุตรามคเคว นิปพนัน, ตตถ คนตวา กั กริสสาม,
 นิวตตามาติ เทว เอกจิตตา หุตวา นิวตตีสู ๕ ตสเสว ทารกสส
 ปนเถ ชาตตตา “ปนถโกติ นามั กรีสสุ ๕ ตสสา นจิสเสว อปโรปี
 คพโก ปติฏฐหิ ๕ สพพั ปุริมเนเนว วิตถาเรตพพ ๕ ตสสาปี ทารกสส
 ปนเถ ชาตตตา ปจมั ชาตสส “มหาปนถโกติ นามั กตวา ปจฉา
 ชาตสส “จุพปนถโกติ นามั กรีสสุ ๕ เต เทวปี ทารเก คเหตุวา
 อตตโน วสนัญจันเมว คตา ๕

สามิภรรยาพาลุกไปหาคา

(หน้า ๗๖-๗๗ เตสั ตตถ - กโรนุโต อรหตตัม ปาปุณิ)

เตสั ตตถ วสนตान, มหาปนถกทารโก อญเเว ทารเก
 “จุพปิตา มหาปีตาคี “ออยโย ออยยิกาคี จ วทนเต สุตวา มาตริ
 ปุจฉิ “อมม อญเเว ทารกา ‘ออยโยโกติ วทนติ ‘ออยยิกาคี วทนติ,
 กจจจิ อมหากั ฌาตกา นตถิตี ๕ “อาม ตาต อมหากั เอตถ
 ฌาตกา นตถิ, ราชคหนครเ ปน โว ธนเสฏฐี นาม ออยโย, ตตถ
 อมหากั พหุ ฌาตกาติ ๕ “กสมา ตตถ น คจฉาม อมมาติ ๕
 สา อตตโน อากมนการณั ปุตตสส อกเถตวา, ปุตเตสุ ปุนปุน
 กเถนเตสุ, สามิกั อาห “อิเม มั ทารกา อติวिय กิลเมนุติ, กั โน

มาตาปิตโร ทิสฺวา มํสํ ขาทิสฺสนฺติ, เอหิทานิ ทารกานํ อยฺยกกุลํ
 ทสฺเสสฺสามาติ ฯ “อหํ สมมุขา ภวิตฺตํ น สกฺขิสฺสามิ, เต ปน
 นยิสฺสามีติ ฯ “สาธฺมฺ เยน เกนจि อุปาเยน ทารกานํ อยฺยกกุลเมว
 ทฏฺฐํ ฏฏฺฐิตฺติ ฯ เทวปี ชนา ทารเก อาทาย อนุปฺพุเพน ราชคหํ
 ปตฺวา นครทฺวารเอ เอกิสฺสา สาลาย วสฺสึสุ ฯ ทารกมาตา เทว ทารเก
 คเหตุวา อาคตภาวํ มาตาปิตฺนํ อโรจาเปสิ ฯ เต ตํ สาสนํ สุตฺวา
 “สํสาเร วิจฺรุตานํ น ปฺตฺโต น ธิตา ภูตปฺพุพา นาม นตฺถิ; เต
 อมฺหากํ มหาปฺราธิกา, น สกฺกา เตหิ อมฺหากํ จกฺขุเปเถ จาตุํ,
 เอตฺตกนฺนาม ฐนํ คเหตุวา เทวปี ชนา ฬาสฺกฺกฺจฺจํ คนฺตฺวา
 ชีวนฺตฺ, ทารเก ปน อิธ เปเสนฺตฺติ ฯ เต เตหิ เปสิตํ ฐนํ คเหตุวา
 ทารเก อาคตทฺุตานญฺเวย หตฺเถ ทตฺวา ปหิณฺณึสุ ฯ ทารกา
 อยฺยกฺกุเล วฑฺฒนฺติ ฯ

เตสุ จุพฺปนฺนโก อติทฺทโร, มหาปฺนฺนโก ปน อยฺยเกน สทฺธิ
 ทสฺพลสฺส ฐมฺมกถํ โสตุํ คจฺจติ ฯ ตสฺส นิจฺจํ สตฺถุ สนฺติกํ
 คจฺจนฺตสฺส, ปพฺพชฺชาย จิตฺตํ นมิ ฯ โส อยฺยกํ อาห “สเจ มํ
 อนุชาเนยฺยาถ, อหํ ปพฺพชฺชเยนฺติ ฯ “กึ วเทสิ ตาต สกฺลโลกสฺสาปิ
 เม ปพฺพชิตฺโต ตว ปพฺพชฺชา ภทฺทกา; สเจ สกฺโกสิ ปพฺพชฺชาหิตี
 ตํ สตฺถุ สนฺติกํ เนตฺวา, “กึ คหปฺติ ทารโก เต ลทฺโธติ วุตฺเต,
 อาม ภนฺเต อยฺ เม นตฺตา ตุมฺหากํ สนฺติเก ปพฺพชิตฺตุกาโมติ
 อาห ฯ สตฺถา อญฺญตรํ ปิณฺฑจาริกํ ภิกฺขุํ “อิมํ ทารกํ ปพฺพชฺชาหิตี
 อาณาเปสิ ฯ เถโร ตสฺส ตจฺปญฺจกมฺมฏฺจํ อาจิกฺขิตฺวา ปพฺพชฺเชสิ ฯ
 โส พหุํ พุทฺธวณฺนํ อุคฺคณฺหิตฺวา ปรีปฺญณฺวสฺโส อุปสมฺปทํ ลภิตฺวา
 โยนิสฺมนสิกาเร กมฺมํ กโรนฺโต อรหตฺตํ ปาปฺญิ ฯ

มหาปิ่นถกต้องการให้น้องชายบวช

(หน้า ๗๗-๗๘ โส ฌานสุเขน - คิทธิภาวํ น ปตฺเถติ)

โส ฌานสุเขน ผลสุเขน วิดีนาเมนุโต จินฺเตติ “สกกา นุ โข
 อิมํ สุขํ จูพปนฺถกสฺส ทาทุนฺติ ตโต อยฺยกเสฏฺฐจิสฺส สนฺติกํ
 คนฺตฺวา เอวมาท “มหาเสฏฺฐจि สเจ อนุชานเญยฺยาถ, อหํ จูพปนฺถกํ
 ปพฺพชาเชยฺยนฺติ ฯ “ปพฺพชาเชถ นํ ฆนฺเตติ ฯ เสฏฺฐจิ กิร สาสเน
 สุปฺปสนฺโน “กตฺรธิตาย โว เอเต ปุตฺตฺตาติ ปุจฺฉิยมาโน จ
 “ปลาตธิตายาติ วตฺตํ ลชฺชติ; ตสฺมา สุเขเนว เตสํ ปพฺพชฺชํ
 อนุชานาติ ฯ เถโร จูพปนฺถกํ ปพฺพชาเชตฺวา สีเลสุ ปตฺติฏฺฐาเปสิ ฯ โสปี
 ปพฺพชิตฺวา ว ทนฺโธ อโหสิ ฯ เถโร ตํ อนุสิทฺถนฺโต อิมํ คาถมาท

“ปทุหมํ ยถา โกกนฺทํ สุขนฺธํ

ปาโต ลียา พุทฺถมวิทฺคนฺธํ,

องฺคิรํ ปสฺส วิโรจมานํ,

ตปฺนตฺมาทิจฺจมิวนฺตฺลิกฺเขติ ฯ

อิมํ เอกํ คาถํ จตฺตฺหิ มาเสหิ อุกฺคณฺหิตํ นาสกฺขิ ฯ “กสฺมาติ ฯ
 โส กิร กสฺสปสฺมมาสมฺพุทฺธกาเล ปพฺพชิตฺวา ปณฺณวา หุตฺวา
 อณฺณตรสฺส ทนฺธภิกฺขุโน อุตฺเทศคหณฺกาเล ปรีหาสเกพฺปี อกาสิ ฯ
 โส ภิกฺขุ เตน ปรีหาเสน ลชฺชิตฺโต เนว อุตฺเทสํ คณฺหิ
 น สชฺฌายมกาสิ ฯ เตน กมฺเมเน อัยํ ปพฺพชิตฺวา ว ทนฺโธ ชาโต
 คหิตคหิตปทํ, อุปฺรุปริปทํ อุกฺคณฺหนตฺสส, นสฺสติ ฯ ตสฺส อิมเมว
 คาถํ อุกฺคเหตฺุ วายมฺนตฺสส, จตฺตาโร มาสา อติกกนฺตา ฯ อถ นํ
 มหาปฺนถโก “จูพปนฺถก ตฺวํ อิมสฺมี สาสเน อภพฺโพ, จตฺตฺหิ
 มาเสหิ เอกํ คาถํปี คเหตฺุ น สกฺโกสิ, ปพฺพชิตฺกิจฺจํ ปน กถํ

มตถกัม ปาเปสสสิ, นิกขม อิตติ วิหารา นิกกฑุฒิ ฯ จุพปนุถโก
พุทฐสาสเน สีเนเหน กิทธิภาวํ น ปตฺเถติ ฯ

พระจุพป็นถกหนีไปสี่กแต่สี่กไม่ได้

(๗๘-๗๙ ตสมิถจ กाले - กิลิฏจํ อโหสิ)

ตสมิถจ กाले महापनुถโก गतुत्तुत्तेसโก โหति ฯ जीवो
โกमारगुजो पङ्कु मालाकनुर्विलेपनमाथाय ओम्पवन्नं कनुत्वा
स्तुठारं पुञ्चेत्वा षम्भं सुत्वा उग्गुजायासना तसपल्लं वनुत्तित्वा
महापनुถกं उपसङ्गमित्त्वा “กิตตกา गनुत्ते स्तुठु สनुत्तिगे गิกขुत्ति
पुञ्जि ฯ “पญจमतตานि गिकขुस्तानीति ฯ “เสว गनुत्ते พุत्थปป์มุขานि
पञ्जगिकखुस्तानि आथाय ओम्हाकं निवेसने गिकขं कण्हत्ताति ฯ
“उपासक जुपपनुถโก नाम तन्ने गिकखु अविरुप्पहितम्भे, तं जपेत्वा
सेसानं निमनुत्तनं सम्पग्गिञ्जामीति ऐरो आह ฯ तं सुत्वा जुपपनुถโก
जिनुत्तेसि “ऐरो ऐत्तुकानं गिकखुन्नं निमनुत्तनं सम्पग्गिञ्जनोत्ते मं पाहिर्
गतत्वा सम्पग्गिञ्जति, निस्संस्यं मय्हं गतिकसुस मयि जित्तं गिनुन्नं
गविसुत्ति; किं अितानि मय्हं अिमिना सासनेन, किं हुत्त्वा तानातिनि
पुण्हवानी गโรनुत्ते जीविसुत्तामीति ฯ सो पुन्निवसे पात्ते व विप्पग्मित्तु
पायासि ฯ स्तुठ्ठा पञ्जुสกาเลयेव लोक्कं वोलेकेनुत्ते अिम्मं गारणं
त्तिस्सा पञ्जम्भरं कनुत्त्वा जुपपनुถकसुस कमन्मकुके त्त्वारगोग्गुजे
जङ्गमनुत्ते अग्गुजासि ฯ जुपपनुถโก कञ्जनुत्ते स्तुठारं तिसुवा
उपसङ्गमित्त्वा वनुत्ति ฯ अถ नं स्तुठ्ठा “गहं पन् त्वं जुपपनुถ
अिमाय वेलाय कञ्जसित्ति आह ฯ “गात्ता मं गनुत्ते नิกกฑुत्तติ,
तेनाहं विप्पग्मित्तु कञ्जामीति ฯ “जुपपनुถก त्व पप्पพञ्जा नाम म्भ

สนฺติเก, ภาตฺรา นิกฺกทฺตฺมิโตปี กสฺมา มม สนฺติกํ นาคจฺฉิ; เอหิ,
 กิณฺเต คิหิภาเวณ, มม สนฺติเก ภวิสฺสสํตี จกฺกงฺกิตตเลน ปาณินา
 ตํ สิริสฺสิ ปฺรามสฺสิตฺวา อาทาย คนฺตุวา คนฺธกฺกุปฺมุเจ นิสฺสีทาเปตฺวา
 “จฺูปนฺนถก ปฺรตฺถถาภิมฺโข หุตฺวา อิมํ ปิไลตฺกํ รัชฺหรณฺ
 รัชฺหรณฺนฺติ ปฺริมชฺชนฺโต อีเชว โหหิตฺติ อิทฺธิยา อภิสงฺขตํ ปฺริสฺสุทฺธํ
 ปิไลตฺกํ ทตฺวา, กालเ อาโรจฺเจต, ภิกฺขุสงฺฆปฺริวฺโต ชีวกสฺส เคหํ
 คนฺตุวา ปฺลยตฺตาสเน นิสฺสีทฺิฯ จฺูปนฺนถโกปี สฺสุริยํ โอลเเกนฺโต ตํ
 ปิไลตฺกํ “รัชฺหรณฺ รัชฺหรณฺนฺติ ปฺริมชฺชนฺโต นิสฺสีทฺิฯ ตสฺส ตํ
 ปิไลตฺกขณฺทํ ปฺริมชฺชนฺตสฺส กิลฺลิฏฺจํ อโหสิฯ

พระจูปนถกได้บรรลุพระอรหันต์

(หน้า ๗๙ -๘๑ ตโต จินฺเตสิ - ปจฺจโย ชาโต)

—————> ตโต จินฺเตสิ “อิทํ
 ปิไลตฺกขณฺทํ อติวีย ปฺริสฺสุทฺธํ, อิมํ ปนฺน อตฺตภาวํ นิสฺสาย
 ปฺริมปกตฺตี ชหิตฺวา เอวํ กิลฺลิฏฺจํ ชาตํ, อนิจฺจา วต สงฺขาราติ
 ขยวຍํ ปฺนฺนจฺเปนฺโต วิปฺสฺสนํ วทฺฺฒเณสิฯ สตฺถา “จฺูปนฺนถกสฺส จิตฺตํ
 วิปฺสฺสนํ อารุพฺพหฺนฺติ ญตฺวา “จฺูปนฺนถก ตวํ เอตํ ปิไลตฺกขณฺทเมว
 สงฺกิลฺลิฏฺจํ รัชฺหรณฺชิตฺนฺติ มา สลฺยณํ กฺริ; อพฺภนฺตเร ปนฺน เต
 รากฺรชาทโย อตฺถิ, เต หฺราหิตฺติ วตฺวา โอลเภาสํ วิสฺสชฺเชตฺวา
 ปฺรโต นิสฺสินฺโน วีย ปฺลยถายมานฺรฺูปํ หุตฺวา อีมา คาลา อภาสิ

“ราโค รัช, น จ ปนฺน เรณฺญ วุจฺจติ;
 รากฺสเสตํ อธิวณฺํ ‘รัชติ;
 เอตํ รัชํ วิปฺปชฺหิตฺวา ภิกฺขโว

วิหรนฺติ เต วิคตฺรชฺสฺส สาสเน ฯ
 โทโส รโห, น จ ปน เรณฺ วุจฺจติ;
 โทสฺสเสตํ อธิวจันํ ‘รโหติ;
 เอตํ รํชํ วิปฺปชฺหิตฺว ภิกฺขโว
 วิหรนฺติ เต วิคตฺรชฺสฺส สาสเน ฯ
 โมโห รโห, น จ ปน เรณฺ วุจฺจติ;
 โมหฺสเสตํ อธิวจันํ ‘รโหติ;
 เอตํ รํชํ วิปฺปชฺหิตฺว ภิกฺขโว
 วิหรนฺติ เต วิคตฺรชฺสฺส สาสเนติ ฯ

คาลาปริโยसानเน จุพฺปนฺถโก สห ปฏฺฐิสฺมฺภิทาหิ อรหตฺตํ
 ปาปฺปณฺนิ ฯ สห ปฏฺฐิสฺมฺภิทาหิเยวสฺส ตีณิ ปิฎฺฎกาณิ อากมฺมีสุ ฯ โส กิร
 ปุพฺเพ ราชา หุตฺวา นครปทกฺขิจันํ กโรนฺโต, นลาภฺนฺโต เสเท
 มฺลฺยจฺนฺเต, ปริสุทฺเธน สากฺกเณน นลาภฺนฺตํ ปุณฺณิ ฯ สากฺกโก กิลฺลิจฺจ
 อโหสิ ฯ โส “อิมํ สรฺรํ นิสฺสาย เอรุโรโป ปริสุทฺโธ สากฺกโก ปกตฺตี
 ชฺหิตฺวา กิลฺลิจฺจ ชาโต, อนิจฺจา วต สงฺขาราติ อนิจฺจสฺสยฺนํ
 ปฏฺฐิลฺลิกิ, เตน การเณนสฺส รโหหฺรณเมว ปจฺจโย ชาโต ฯ

พระจุฬปิ่นถกเนรมิตตนเป็นภิกษุพจน์รูป

(หน้า ๘๑-๘๒ ชิวโกปี โข- สีหเสยฺยํ อุปกโต)

→ ชิวโกปี โข โกมารภจฺโจ ทสฺพลสฺส ทกฺขิณฺนทกํ อุปนาเมสิ ฯ
 สตฺถา “นฺนุ ชิวก วิหาเร ภิกฺขุ อตฺถิตฺติ หตฺเถน ปตฺตํ ปิทฺติ ฯ
 มหาปฺนฺถโก “นฺนุ ฆนฺเต วิหาเร นตฺถิ ภิกฺขุติ อาห ฯ สตฺถา
 “อตฺถิ ชิวกาติ อาห ฯ ชิวโก “เตนฺหิ ฆเณ คจฺฉ วิหาเร ภิกฺขุณฺ

อตฺถิภาวํ วา นตฺถิภาวํ วา ชานาหีติ ปุริสํ เปเสสิ ฯ ตสฺมึ ขณฺเณ
 จูพปนฺถโก “มยฺหํ ภาติโก วิหาเร ภิกฺขุ นตฺถิตฺติ ภณฺติ, วิหาเร
 ภิกฺขุณฺํ อตฺถิภาวมสฺส ปกาเสสฺสามิตฺติ สกฺลํ อมฺพวณฺํ ภิกฺขุณฺณเณว
 ปุเรสิ; เอกจฺเจ ภิกฺขุ จีวรกมฺมํ กโรนฺติ, เอกจฺเจ รชนกมฺมํ
 กโรนฺติ, เอกจฺเจ สชฺฌายํ กโรนฺติ; เอวํ อณฺณมณฺณํ อสทิสํ
 ภิกฺขุสฺสสฺสํ มาเปสิ ฯ โส ปุริสํ วิหาเร พหุ ภิกฺขุ ทิสฺวา นินฺวตฺติตฺวา
 “อฺยฺย สกฺลอมฺพวณฺํ ภิกฺขุหิ ปรีปฺณณฺนฺติ ชีวกสฺส อโรเจสิ ฯ
 ธมฺมสงฺคาหกาจริโย อาห
 เถโรปี โข ตตฺถเว

“สทฺสสฺสทฺตมฺตตฺตานํ นิมนฺนิตฺวาน ปนฺถโก

นีสิตฺติ อมฺพวเน รฺมเม ยาว กาลปฺปเวทนาติ ฯ

อถ สตฺถา ตํ ปุริสํ อาห “วิหารํ คนฺตฺวา สตฺถา จูพปนฺถกํ
 นาม ปกฺโกสตีติ วเทหีติ ฯ เตน คนฺตฺวา ตถา วุตฺเต, “อหํ จูพปนฺถโก
 อหํ จูพปนฺถโกติ มฺขสฺสสฺสํ อฺภูจฺหิ ฯ โส ปุริสํ ปฺน คนฺตฺวา
 “สพฺเพปิ กิร ภนฺเต จูพปนฺถกาเยว นามาติ อาห ฯ “เตนหิ
 คนฺตฺวา, โย ปจฺมํ ‘อหํ จูพปนฺถโกติ วทติ, ตํ หตฺถเณ คณฺห,
 อวเสสา อนฺตรธายิสฺสนฺตีติ ฯ โส ตถา อกาสิ ฯ ตาวเทว สทฺสสมฺตฺตา
 ภิกฺขุ อนฺตรธายีสฺสุ ฯ เถโร เตน ปุริเสน สทฺธี อคฺมาสิ ฯ สตฺถา
 ภตฺตกิจฺจปรีโยसानเ ชีวกํ อามนฺเตสิ “ชีวก จูพปนฺถกสฺส ปตฺตํ
 คณฺห, อยฺนฺเต อนฺุโมทณฺํ กิริสฺสตีติ ฯ ชีวโก ตถา อกาสิ ฯ เถโร
 สีหนาทํ นทฺนฺโต ตฺรณฺสีโห วิย ตีณิ ปิฎฺกานิ สงฺโขเกตฺวา
 อนฺุโมทณฺํ อกาสิ ฯ สตฺถา อฺภูจฺยาสนา ภิกฺขุสงฺฆปรีวฺโต วิหารํ
 คนฺตฺวา, ภิกฺขุหิ วุตฺเต ทสฺสิตฺเต, อฺภูจฺยาสนา คนฺธกฺกุปฺมุখে จตฺวา

ภิกขุสงฆมุตส สุคโตวาทำ ทตฺวา กมฺมภูจฺจัน กเถตฺวา ภิกขุสงฆํ
 อยุโยเชตฺวา สุรภิกนฺธวาสิตํ คนฺธกฺกัฏฐิ ปวิสิตฺวา ทกฺขิณฺเนน ปสฺสเสน
 สีสฺเสยฺยํ อุปคโต ฯ

พระศาสดาเสด็จไปที่ประชุมสงฆ์

(หน้า ๘๒-๘๓ อถ สายณฺหสมเย- อดิตํ อาหริ)

—> อถ สายณฺหสมเย ภิกขุ อิตฺ จิตฺ จ สโมสริตฺวา
 รตฺตกมฺพลสาณฺเีย ปริกฺขิตฺตา วิย นิสีทิตฺวา สตฺถุ คุณกถํ อารภิสฺสุ
 “อาวุโส มหาปฺนฺถโก จุพฺปนฺถกสฺส อชฺฌาสยํ อชานนฺโต จตฺตฺหิ
 มาเสหิ เอกํ คถํ อุกฺคณฺหาเปตฺตํ น สกฺโกติ, ‘ทนฺโธ อยนฺติ
 วิหารา นิกฺกทฺตฺมิ; สมฺมาสมฺพุทฺโธ ปน อตฺตโน อนฺุตฺตรธมฺมราชตฺยา
 เอกสฺมิณฺเณว อนฺตรรกตฺเต สห ปฺภูสฺมภิกฺทาหิ อรหตฺตํ อทาสิ; ตีณิ
 ปิฎฺฎกานิ สห ปฺภูสฺมภิกฺทาหิเวย อาคตฺตานิ; อโห พุทฺธานํ พลนฺนาม
 มหนฺตนฺติ ฯ อถ ภควา ธมฺมสภายํ อิมํ กถาปวตฺตี ฌตฺวา “อชฺช
 มยา คนฺตุํ วฏฺฏตีติ พุทฺธเสยฺยาย อฏฺฐจาย สุรตฺตทฺพฺภุฏฺฐํ นิวาเสตฺวา
 วิชฺชุลตํ วิย กายพฺนฺธนํ พนฺธิตฺวา รตฺตกมฺพลสทิสํ สุคตฺมหา-
 ปัสฺสูกุลจิวริ ปารุปีตฺวา สุรภิกนฺธกฺกัฏฺฐิตฺวา นิกฺขมฺม มตฺตวรวารณฺสีห-
 วิกนฺตฺวิลาสเณ อนนฺตฺยา พุทฺธลีพฺุหาย ธมฺมสภํ คนฺตฺวา อลงฺกต-
 มณฺุทลมาลมชฺฌเณ สุปฺลยฺลตฺตปวฺรพฺุทฺธาสนํ อารุยฺห จพฺุพฺุณฺณา
 พุทฺธร์สีโย วิสฺสชฺเชนฺโต อณฺณวกฺุจฺฉิ โขภยมาโน วิย ยฺุคนฺธธ-
 มตฺถเก พาลสุริโย วิย อาสนมชฺฌเณ นิสีทิ ฯ สมฺมาสมฺพุทฺเธ ปน
 อาคตฺมตฺเต, ภิกขุสงฺฆโม กถํ ปจฺฉินฺนทิตฺวา ตฺถุณี อโหสิ ฯ สตฺถา
 มุทฺเถน จิตฺเตน ปริสํ โอลเเกตฺวา “อัยฺ ปริสา อติวีย โสภติ,

เอกสฺสาปี หตถกุกุกุจํ วา ปาทกุกุกุจํ วา อุกกาสิตสทฺโท วา
 จิปิตสทฺโท วา นตฺถิ, สพฺเพปิเม พุทฺธคารเวณ สคารวา พุทฺธเตเชน
 ตชฺชิตา, มยิ อายุกปฺปมฺปิ อกเถตฺวา นิสินฺเน, เกจิ ปจฺมํ กถํ
 สมฺภูจาเปตฺวา น กเถสฺสนฺติ, กถาสมฺภูจาปนวตฺตณฺนาม มยา
 ชานิตฺพุพฺ, อหเมว ปจฺมํ กเถสฺสามีติ มธฺเรน พฺรหฺมสฺเรน ภิกฺขุ
 อามนฺเตตฺวา “กาย นฺตฺถ ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย สนฺนิสินฺนา,
 กา จ ปน โว อนฺตฺรา กถา วิปฺปกตาติ ปุจฺจิตฺวา, “อิมาย
 นามาติ วุตฺเต, “น ภิกฺขเว จุพฺพนฺถโก อิทาเนว ทนฺโธ, ปุพฺเพปิ
 ทนฺโธ ว; น เกวลญฺจสฺสาหํ อิทาเนว อวสฺสโย ชาโต, ปุพฺเพปิ
 อวสฺสโย อโหสิเยว; ปุพฺเพ ปนาหํ อิมํ โลกียกฺกมฺพสฺส สามิกํ
 อกาสิ, อิทานิ โลกุตฺตรกฺกมฺพสฺสาติ วตฺวา ตมตถํ วิตฺถารโต
 โสตุกามาเหติ ภิกฺขุหิ ยาจิโต อตีตํ อาหริ;

माणพเรียนศิลปะในกรุงตักกสิลา

(หน้า ๘๔-๘๕ อตีเต พาราณสีนครวาสิ -ภิตฺติอนุสาเรน วิจฺริ)

—> อตีเต พาราณสีนครวาสิ เอโก มาณโว ตกกสิลํ คนฺตฺวา
 สิปฺปคฺคหณฺตถาย ทิสปาโมกฺขสฺสาจฺริยสฺส ธมฺมนฺเตวาสิโก หุตฺวา
 ปญฺจนํ มาณวกสฺตานํ อนฺตเร อตีวีย อจฺริยสฺส อุปการโก
 อโหสิ, ปาทปริกมฺมาทีนึ สพฺพภิกฺจาณี กโรติ; ทนฺธตฺยา ปน กิณฺจ
 อุกคณฺหิตุํ น สกฺโกติ ฯ อจฺริโย “อัย มม พหุปกฺาโร, สิขฺขา-
 เปสฺสามิ นนฺติ วายมนฺโตปิ กิณฺจ สิขฺขาเปตฺตุํ น สกฺโกติ ฯ โส
 จิรํ วสิตฺวา เอกํ คาคํปี อุกคณฺหิตุํ อสกฺโกนฺโต อุกคณฺจิตฺวา
 “คมิสฺสามีติ อจฺริยํ อาปฺุจฺจึ ฯ อจฺริโย จินฺเตสิ “อัย มยฺหํ

อุปการโก, ปณฺทิตถาวมสฺส ปจฺจาสีสามิ, น จ นํ กาคํ สกฺโกมิ;
 อวสฺสํ มยา อิมสฺส ปจฺจุปการิ กาทพฺโพ, เอกมสฺส มนฺตํ
 พนฺธิตฺวา ทสฺสามีติฯ โส ตํ อรณฺณํ เนตฺวา “มฺเณสิ มฺเณสิ,
 กิการณา มฺเณสิ; อหํปี ตํ ชานามิ ชานามิตี อิมํ มนฺตํ พนฺธิตฺวา
 อุกคณฺหาเปนฺโต อนกสตกฺขตฺตํ ปรีวตฺตาเปตฺวา “ปญฺญาตฺติ เตติ
 ปฺจุฉิตฺวา, “อาม ปญฺญาตฺตีติ วุตฺเต, “ทนฺเชน นาม วายามํ
 กตฺวา ปคฺฉํ กตํ สิปฺปํ น ปลาตฺตีติ อัจฉิตฺวา มคฺคปริพฺพยํ
 ทตฺวา “คจฺฉ อิมํ มนฺตํ นิสฺสาย ชีวิสฺสสิ, อปฺลาปนตฺถาย
 ปนสฺส นิจจํ สชฺฌายํ กเรยฺยาสีติ วตฺวา ตํ อญฺโยเชสิ ฯ อถสฺส
 พาราณสีสมฺปตฺตกาเล “ปฺตุโต เม สิปฺปํ ลิกฺขิตฺวา อากโตติ
 มาตา มหาสฺกการสมฺมานมกาสิ ฯ

ตทา พาราณสีราชา “อตฺถิ นฺุ โข เม กายกมฺมาทีสุ โกจิ
 โทโสติ ปจฺจเวกฺขนฺโต อตฺตโน อรุจฺจนกํ กิณฺจิกิ กมฺมํ อทิสฺวา
 “อตฺตโน วชฺชนนาม อตฺตโน น ปญฺญาตฺติ, ปเรสํ ปญฺญาตฺติ;
 นาครานํ ปรีคฺคณฺหิสฺสามีติ จินฺเตตฺวา สายํ อญฺญาตฺกเวเสน
 นิกฺขมิตฺวา “สายมาสํ ภูณฺชิตฺวา นิสินฺนมนฺุสฺสานํ กถาสลฺลาไป
 นาม นานปฺปการโก โหติ; สจฺาหํ อธฺมเมน รชฺชํ การเมมิ, ‘ปาเป
 น อธฺมมิกเรณฺวา ทณฺฑทฺพลีอาทีหิ หตฺมฺหาติ วกฺขนฺติ; สเจ ธฺมเม
 น การเมมิ, ‘ทีมาญฺโก โน โหตุ ราชาดิอาทีนิ วตฺวา มม คฺฉํ
 กเถสฺสนฺตฺตีติ เตสํ เตสํ เคหานํ ภิตฺติอนฺุสฺาเรณ วิจริ ฯ

โจรหนีเพราะมนต์ของมาณพ (หน้า ๘๕-๘๖ ตสุมี ขณ - จตุวา ขุรี ปหังสิ)

—————> ตสุมี ขณ

อุมมงคโจรา ทวินันน์ เคนาน์ อนตเร อุมมงคัม ภินทนต์ิ เอก-
 อุมมงคเเนว เทว เคนานิ ปวิสนต์ถาย ๑ ราชา เต ทิสฺวา เคนจ-
 ฉายาย อฏฺจาสิ ๑ เตสํ อุมมงคัม ภินทิตฺวา เคนํ ปวิสิตฺวา ภณฺฑานํ
 โอลอกนกาเล มาณโว ปพฺพชฺฉิตฺวา ตํ มนฺตํ สชฺฌายนฺโต “ฆณฺเฐสิ
 ฆณฺเฐสิ, กิการณา ฆณฺเฐสิ; อหํปิ ตํ ชานามิ ชานามิตี อาท ๑ เต
 ตํ สุตฺวา “อิมินา กิรมฺห ฌาตา, อิทานิ โน นาเสสฺสตีตี
 นิวตฺถวตฺถานปิ ฉทฺเทตฺวา ภีตา สมฺมุขสมฺมุขญฺจาเนเนว ปลาयीสุ ๑
 ราชา เต ปลายนฺเต ทิสฺวา อิตฺรสฺส จ มนฺตํ สชฺฌายนฺตสฺส
 สทฺทํ สุตฺวา นาคฺรานํ ปรีคคณฺหิตฺวา นิเวสนํ ปาวิสิ; วิภาตาย ปน
 รตฺติยา ปาโต ว เอกํ ปุริสํ ปกฺโกสิตฺวา อาท “คจฺฉ ภณฺเ
 อสฺสกวีถิยํ อสฺสกฺสุมี นาม เคนเ อุมมงฺโค ภินฺโน, ตตฺถ ตกฺกสฺลโต
 สิปฺปํ อุกคณฺหิตฺวา อาคตฺมาณโว อตฺถิ; ตํ อานเหีตี ๑ โส คนฺตฺวา
 “ราชา ตํ ปกฺโกสตีตี วตฺวา มาณโว อานเสิ ๑ อถ นํ ราชา อาท
 “ตฺวํ ตาต ตกฺกสฺลโต สิปฺปํ อุกคณฺหิตฺวา อาคตฺมาณโวตี ๑ “อาม
 เทวาตี ๑ “อมฺหากํปิ ตํ สิปฺปํ เทหีตี ๑ “สาธฺว เทว สมาสเน นิสีทิตฺวา
 คณฺหาตี ๑ อถ นํ ราชา ตถา กตฺวา ตํ มนฺตํ คเหตฺวา “อยนฺเต
 อัจริยภาโคตี สหสฺสํ อทาสิ ๑

ตทา เสนาปติ รณฺโณ กปฺปกํ อาท “กทา รณฺโณ มสฺสุ
 กิรสฺสตีตี ๑ “เสว วา ปฺรเสว วาตี ๑ โส ตสฺส สหสฺสํ ทตฺวา
 “กิจฺจํ โน อตฺถีตี วตฺวา, “กี สามีตี วุตฺเต, “रणฺโณ มสฺสูกมฺมํ

กโรนโต วย หุตวา ชุรุ อติวย ปหังสิตวา คลนาพี ฉินทิตวา
 เสนาปติ ภวิสสสิ, อหัง ราชาคี ๑ โส “สาธูติ สมปฏิจฉิตวา รลโย
 มสสุกรณทิวเส คนุโหทเคน มสสุ เตเมตวา ชุรุ ปหังสิตวา
 นลาฏนุเต คเหตุวา “ชูโร โลกั กุณฐาโร, เอกปฺปหาเรเนว
 คลนาพี ฉินทิตุ วฏฏตีติ ปุณ เอกมนุตํ จตวา ชุรุ ปหังสิ ๑

กุสโลบายของพระราชา

(หน้า ๘๖-๘๗) ตสมึ ขณ - ชาตกั สโมธานลล)

—————→ ตสมึ

ขณ ราชา อตตโน มนตํ สริตวา สขณายั กโรนโต “ฆณฺเฐสิ
 ฆณฺเฐสิ, กัการณา ฆณฺเฐสิ; อหังปี ตํ ชานามิ ชานามิติ อาห ๑
 นหาปิตสส นลาฏโต เสทา มุจจัสสุ ๑ โส “ชานาคี มํ ราชาคี ภีโต ชุรุ
 ภูมियั จิปิตวา ปาทมุเล อูเรน นิปชชิ ๑ ราชานอ นาม เณกา โหนติ
 , เตน นั เอวมาห “อเร ทุฏจนหาปิต ‘น มํ ราชา ชานาคีตี สลลณั
 กโรลลิติ ๑ “อภยั เม เทหิ เทวาติ ๑ “โหตุ มา ภายิ กเถหีติ ๑ “เสนา
 ปติ เม เทว สหสสั ทตวา “รลโย มสสุ กโรนโต วย คลนาพี
 ฉินท; ตสมึ มเต, อหัง ราชา หุตวา ตํ เสนาปตี กริสสามิติ อาหาคี ๑
 ราชา ตํ สุตวา “อาจริยั เม นิสสาย ชีวิตํ ลทุณฺนติ เสนาปตี ปก
 โกสาเปตวา “อมุโก เสนาปติ กั นาม ตยา มม สนฺตีกา น ลทุณฺ,
 อิทานิ ตํ ทฏจันฺ น สกโกมิ, มม รฏจา นิกขมาติ ตํ รฏจา ปพ
 พาเชตวา อาจริยั ปกโกสาเปตวา “อาจริย ตํ นิสสาย มยา ชีวิตํ
 ลทุณฺนติ วตวา มหนตํ สกการั กริตวา
 ตสส เสนาปติฏจันฺ อทาสิ ๑ โส ตทา จุพปนฺถโก อโหสิ, สตถา ทิสา

ปาโมกขาจริโยติ ฯ

สตถา อิมํ อตีตํ อahrtiva “เอวํ ภิกขเว ปุพฺเพปิ
 จุพฺปนฺนโก ทนฺโธ ว อโหสิ, ตถापิสฺส อหํ อวสฺสโย หุตฺวา ตํ
 โลกียกฺกมฺเพ ปตฺติจฺจาเปสฺนติ วตฺวา, ปุเนกทิวสํ “อโห สตถา
 จุพฺปนฺนกสฺส อวสฺสโย ชาโตติ กถาย สมฺภูจฺจิตาย, จุพฺกเสฏฺฐจฺจิตกเ
 อตีตวตฺถุํ กถेतฺวา

“อปฺปนฺนปี เมธาวิ ปาภเตน วิจฺกขฺโณ

สมฺภูจฺจาเปติ อตฺตานํ อณฺุํ อคฺคิวั สนฺธมนฺติ

คถํ วตฺวา “น ภิกขเว อิทาเนวาทํ อิมสฺส อวสฺสโย ชาโต,
 ปุพฺเพปิ อวสฺสโย อโหสิเมว; ปุพฺเพ ปนาหํ อิมํ โลกียกฺกมฺพสฺส
 สามิกํ อกาสิ, อิทานิ โลกุตฺตรกฺกมฺพสฺสาติ วตฺวา “ตทาปิ
 จุพฺกนฺเตวาสีโก จุพฺปนฺนโก อโหสิ, จุพฺกเสฏฺฐจฺจํ ปน ปณฺทิตो
 พยตฺโต นกฺขตฺตโกวิทฺโ อหเมวาทิ ชาตํ สโมธานะสิ ฯ

พระศาสดาสอนให้ทำที่พึงด้วยธรรม ๔ ประการ

(หน้า ๘๗-๘๘ ปุเนกทิวสํ ฌมฺมสภายํ - จุพฺปนฺนกตฺเถร วตฺถุ)

ปุเนกทิวสํ ฌมฺมสภายํ ภิกฺขุ กถํ สมฺภูจฺจาเปสิ “อาวุโส
 จุพฺปนฺนโก จตฺตฺหิ มาเสหิ จตฺตฺปทํ คถํ คเหตุํ อสฺกโกนฺโตปิ
 วิริยํ อโนสฺสชฺชิตฺวา อรหตฺเต ปตฺติจฺจิตฺ, อิทานิ โลกุตฺตรธฺมม-
 กฺกมฺพสฺส สามิกํ ชาโตติฯ สตถา อาคฺนตฺวา “กาย นฺตฺถ ภิกขเว
 เอตฺรหิ กถาย สนฺนินฺนินฺนาติ ปุจฺจิตฺวา, “อิมาย นามาติ วุตฺเต,
 “ภิกขเว มม สาสเน อารทฺธวิริโย ภิกฺขุ โลกุตฺตรธฺมมสฺส สามิกํ
 โหติเยวาทิ วตฺวา อิมํ คาทมาห

